

La recomposició de les esquerres

Les esquerres europees han fracassat a l'hora de plantejar propostes polítiques davant la crisi econòmica –des del govern i des de l'oposició– alternatives a les del bloc conservador. Aquest fracàs de la *pràctica* ha estat immediatament relacionat amb el descrèdit dels models *teòrics* transformadors que encara predominaven quan, fa més de tres dècades, el neoliberalisme postmodern va començar a imposar-se i a eixamplar la seva influència. L'acceleració del canvi propiciat per les noves tecnologies, la globalització i la informacionalització va desconcertar una esquerra europea confiada en la solidesa de l'estat del benestar però admirada per la capacitat del capitalisme d'adaptar-se i d'imposar-se. La fi de la Guerra Freda va comportar, en general, l'evaporació de les velles doctrines *revolucionàries* més dogmàtiques i nostàlgiques. I l'ensorrament de l'imperi soviètic i el gir de l'economia xinesa van deixar amb pocs arguments històrics els partidaris de la "dictadura dels partits que actuen en nom del proletariat". Però, llavors, per comptes d'una reacció renovadora del pensament de l'esquerra europea, es va produir la seva devaluació: l'anomenada Tercera Via, de Giddens i Blair. Moltes formacions encara hi són.

Els discursos apologetes de la nova economia immaterial, de l'especulació i els moviments incontrollats de capitals, o de les bondats dels mercats no sotmesos a restriccions, van acompanyar els prolegòmens de la crisi que esclataria a finals del 2007. Però ni la crisi, ni l'evidència de la seva naturalesa, la seva profunditat o la gravetat de les seves conseqüències van estimular una veritable reactivació del pensament de les esquerres. Hi ha hagut, això sí, un repertori d'anàlisis inte-

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

ressants, la posada en circulació de textos estimulants i testimonis crítics d'intel·lectuals –alguns recentment desapareguts– llargament compromesos amb els moviments i les lluites populars. Denunciadors constants de les aberracions del sistema; defensors irreductibles –també a Catalunya– d'una ètica humanista basada en l'actualització dels valors tradicionals de l'esquerra; partidaris actius d'una acció política menys burocratitzada i domesticada, més lligada al patiment de tanta gent.

Però no s'acaben d'endevinar –malgrat la recuperació de l'interès acadèmic per revisar i posar al dia el llegat del marxisme– els senyals d'un nou pensament d'esquerres, renovat i rejuenit, capaç de sotmetre la vella tradició a una crítica rigorosa i implacable, i d'inspirar les noves utopies del segle XXI. Sense unes esquerres rearmades intel·lectualment, amb propostes viables de transformació del model econòmic i social, i amb capacitat de produir experiències exemplars en l'aplicació d'aquelles

La majoria que cal per legitimar el nou estat caldrà també per legitimar un model econòmic i social substancialment nou

propostes, Europa no ofereix un horitzó d'esperança al gruix de les classes treballadores, allunyades dels cercles del poder polític i econòmic, i de les seves percepcions. L'atur, el fracàs escolar, la falta d'expectatives, la misèria de joves sense projecte, la pobresa, la gana i el fred, la discriminació, la violència quotidiana, la pèrdua de l'autoestima... no es resoldran per l'efecte automàtic de dades macroeconòmiques que insinuïn creixements estadístics. Ni per polítiques sectorials benintencionades. La crisi és econòmica, sí. Però també és una crisi del funcionament social i del sistema de vida. De divisió del treball, d'estructures empresarials i de l'administració, de prioritats en l'assignació dels recursos públics... No és només una crisi de xifres, magnituds i quantitats; és una crisi de qualitats i de concepcions; de sentit i de model. L'ordre causant de l'actual desordre és inacceptable i ha de ser modificat. I només podrà ser-ho allà on hi hagi l'acumulació d'energia social i la capacitat d'innovació política o l'audàcia suficients.

Aquest és el repte de les esquerres europees. I és el de les esquerres catalanes. Poder encetar per la via democràtica un projecte polític nou constitueix una oportunitat de transformació social immillorable. La mateixa majoria que cal per legitimar el nou estat caldrà també per legitimar un model econòmic i social substancialment nou. Per això són tan importants els canvis que s'estan produint ara en el paisatge de les esquerres catalanes. Les defeccions i els arrenclements; els distanciaments i les aproximacions. Les connexions de vocació majoritària entre les tradicions republicana i socialdemòcrata, i la seva relació amb el radicalisme autogestionari, delimiten un possible espai articulador. Del què i del com.